

جهش تولید با مشارکت تعاونی‌ها

مقدمه

تولید، یکی از پایه‌های اصلی رشد و پیشرفت اقتصادی هر کشور است. افزایش تولید داخلی موجب ایجاد اشتغال، افزایش درآمد، کاهش وابستگی به واردات، تقویت قدرت اقتصادی و بهبود سطح زندگی مردم می‌شود. اما برای دستیابی به تولید پایدار و جهش‌یافته، تنها داشتن منابع مالی کافی نیست؛ بلکه باید از ظرفیت‌های انسانی، اجتماعی، فکری و اقتصادی جامعه نیز استفاده کرد. یکی از مهم‌ترین شیوه‌های استفاده از ظرفیت مردم، فعالیت در قالب تعاونی‌ها است. تعاونی‌ها این امکان را فراهم می‌کنند که افراد با سرمایه، تخصص، تجربه و توانایی‌های مختلف در کنار یکدیگر قرار بگیرند و برای رسیدن به یک هدف اقتصادی مشترک تلاش کنند. به بیان ساده، تعاونی یعنی «با هم بودن برای بهتر تولید کردن و بهتر زندگی کردن».

۱. مفهوم جهش تولید

جهش تولید فقط به معنای افزایش تعداد کالاهای تولیدشده نیست. جهش واقعی زمانی اتفاق می‌افتد که تولید از نظر کمیت، کیفیت، بهره‌وری، فناوری، بازار و ارزش افزوده رشد کند. برای مثال، اگر یک کارگاه تولیدی در گذشته روزانه ۱۰۰ محصول تولید می‌کرد و با استفاده از فناوری جدید بتواند روزانه ۲۰۰ محصول با کیفیت بالاتر و هزینه کمتر تولید کند، این یک نمونه از افزایش بهره‌وری و حرکت به سمت جهش تولید است. بنابراین، جهش تولید شامل موارد زیر است:

- افزایش ظرفیت تولید • افزایش کیفیت محصولات • کاهش هزینه‌های تولید • استفاده از فناوری‌های جدید • افزایش بهره‌وری نیروی انسانی • ایجاد بازارهای جدید • توسعه صادرات • جلوگیری از هدررفت منابع • ایجاد اشتغال پایدار • افزایش ارزش افزوده محصولات

۲. چرا مشارکت مردم در تولید اهمیت دارد؟

اقتصاد یک کشور فقط متعلق به دولت یا شرکت‌های بزرگ نیست. مردم نیز می‌توانند نقش مهمی در تولید و فعالیت اقتصادی داشته باشند. در جامعه سرمایه‌های مختلفی وجود دارد؛ مانند:

- سرمایه مالی: پول و دارایی افراد
- سرمایه انسانی: دانش، مهارت و نیروی کار
- سرمایه اجتماعی: اعتماد، همکاری و ارتباط میان مردم
- سرمایه فکری: ایده‌ها، خلاقیت و نوآوری

ظرفیت‌های محلی: زمین، منابع طبیعی، محصولات کشاورزی، صنایع دستی، گردشگری و سایر امکانات مناطق مختلف

اگر این سرمایه‌ها به صورت پراکنده باقی بمانند، ممکن است تأثیر زیادی بر اقتصاد نداشته باشند. اما اگر در قالب یک مجموعه منسجم مانند تعاونی کنار یکدیگر قرار بگیرند، می‌توانند یک فعالیت اقتصادی قدرتمند ایجاد کنند.

۳. تعاونی چیست؟

تعاونی یک شکل اقتصادی و اجتماعی است که افراد برای دستیابی به اهداف مشترک، منابع و توانایی‌های خود را در کنار یکدیگر قرار می‌دهند.

در یک تعاونی، اعضا می‌توانند علاوه بر سرمایه، تخصص و نیروی کار خود را نیز وارد فعالیت کنند. ویژگی مهم تعاونی این است که اعضا فقط سرمایه‌گذار نیستند، بلکه در فرآیند فعالیت و تصمیم‌گیری نیز نقش دارند.

به همین دلیل می‌توان گفت:

تعاونی، نمونه‌ای از اقتصاد مشارکتی است.

در تعاونی موفق، افراد به جای اینکه هر کدام به صورت جداگانه و با امکانات محدود فعالیت کنند، توانایی‌های خود را با یکدیگر ترکیب می‌کنند.

۴. تعاونی چگونه به جهش تولید کمک می‌کند؟

تعاونی‌ها از راه‌های مختلف می‌توانند موجب افزایش تولید شوند.

الف) تجمع سرمایه‌های کوچک

یکی از مشکلات بسیاری از افراد، نداشتن سرمایه کافی برای راه‌اندازی کسب‌وکار است.

فرض کنیم ۵۰ نفر هر کدام مبلغ محدودی سرمایه داشته باشند. شاید سرمایه هر فرد به تنهایی برای راه‌اندازی یک واحد تولیدی کافی نباشد؛ اما اگر این سرمایه‌ها در قالب یک تعاونی تجمع شوند، می‌توانند زمینه راه‌اندازی یک فعالیت اقتصادی مناسب را فراهم کنند. بنابراین:

سرمایه کوچک + سرمایه کوچک + سرمایه کوچک = سرمایه مؤثر برای تولید

ب) استفاده از تخصص‌های مختلف

هر فرد ممکن است در یک زمینه مهارت داشته باشد.

یک نفر در تولید تخصص دارد، فرد دیگر در حسابداری، شخص دیگری در فروش و بازاریابی و فرد دیگری در مدیریت یا فناوری.

تعاونی می‌تواند این تخصص‌ها را در کنار یکدیگر قرار دهد.

در نتیجه، فعالیت اقتصادی به جای وابستگی به توانایی یک نفر، از مجموعه‌ای از تخصص‌ها استفاده می‌کند.

۵. نقش تعاونی‌ها در ایجاد اشتغال

یکی از مهم‌ترین آثار توسعه تعاونی‌ها، ایجاد اشتغال است.

تعاونی‌های تولیدی، کشاورزی، خدماتی، صنعتی، مسکن، صنایع دستی و سایر حوزه‌ها می‌توانند فرصت‌های شغلی مستقیم و غیرمستقیم ایجاد کنند.

برای مثال، یک تعاونی تولید محصولات کشاورزی فقط برای کشاورزان شغل ایجاد نمی‌کند؛ بلکه در بخش‌های زیر نیز می‌تواند اشتغال ایجاد کند:

- بسته‌بندی • حمل‌ونقل • انبارداری • بازاریابی • فروش • فرآوری محصولات • خدمات فنی • حسابداری و امور اداری

بخش تکمیلی: شناخت عمیق‌تر مفهوم جهش تولید

۲۱. جهش تولید دقیقاً به چه معناست؟

وقتی از «جهش تولید» صحبت می‌کنیم، منظور تنها این نیست که یک کارخانه یا کارگاه، تعداد بیشتری محصول تولید کند. جهش تولید یک فرآیند همه‌جانبه اقتصادی است که باید باعث افزایش ظرفیت تولید، بهره‌وری، کیفیت، درآمد، اشتغال و ارزش افزوده شود.

برای مثال، اگر یک واحد تولیدی تعداد محصولات خود را افزایش دهد اما همزمان کیفیت محصولات کاهش پیدا کند، هزینه تولید بالا برود و محصول تولیدشده مشتری نداشته باشد، نمی‌توان آن را یک جهش تولید موفق دانست.

بنابراین جهش تولید باید همراه با افزایش بهره‌وری و ایجاد بازار مناسب باشد.

می‌توان این مفهوم را به صورت ساده چنین بیان کرد:

جهش تولید = تولید بیشتر + تولید بهتر + هزینه کمتر + بازار گسترده‌تر + ارزش افزوده بیشتر

۲۲. تفاوت افزایش تولید با جهش تولید

این دو مفهوم با یکدیگر تفاوت دارند.

افزایش تولید یعنی مقدار تولید بیشتر شود.

اما جهش تولید یعنی علاوه بر افزایش مقدار تولید، کیفیت و بهره‌وری نیز ارتقا پیدا کند و تولید بتواند جایگاه قوی‌تری در بازار به دست آورد.

برای مثال:

اگر یک کارگاه روزانه ۱۰۰ محصول تولید کند و با افزایش ساعات کاری به ۱۵۰ محصول برسد، این افزایش تولید است.

اما اگر همان کارگاه با استفاده از دستگاه‌های جدید، آموزش کارکنان، کاهش ضایعات و مدیریت بهتر بتواند روزانه ۲۰۰ محصول با کیفیت بالاتر و هزینه کمتر تولید کند، این حرکت به سمت جهش تولید است.

بنابراین در جهش تولید، روش تولید نیز باید متحول شود.

۲۳. مهم‌ترین پایه‌های جهش تولید

جهش تولید بر چند پایه اصلی استوار است:

۱. سرمایه

برای توسعه تولید به سرمایه نیاز داریم؛ اما سرمایه فقط پول نیست.

ماشین‌آلات، زمین، تجهیزات، دانش، فناوری و حتی نیروی انسانی متخصص نیز بخشی از سرمایه مورد نیاز تولید هستند.

تعاونی‌ها می‌توانند با تجمع سرمایه‌های کوچک، امکان اجرای طرح‌های بزرگ‌تر را فراهم کنند.

۲. نیروی انسانی

نیروی انسانی ماهر یکی از مهم‌ترین عوامل تولید است.

کارگر، مهندس، مدیر، بازاریاب، حسابدار و متخصص فناوری، هر کدام نقش خاصی در موفقیت یک مجموعه تولیدی دارند.

بنابراین آموزش و مهارت‌آموزی باید بخش جدایی‌ناپذیر جهش تولید باشد.

۳. فناوری

روش‌های قدیمی تولید همیشه نمی‌توانند پاسخگوی نیاز بازار باشند.

استفاده از ماشین‌آلات جدید، فناوری اطلاعات، فروش اینترنتی، اتوماسیون و روش‌های نوین مدیریت می‌تواند بهره‌وری تولید را افزایش دهد.

۴. بازار

تولید بدون بازار پایدار، نمی‌تواند ادامه پیدا کند.

قبل از تولید باید بدانیم:

چه چیزی تولید کنیم؟ برای چه کسی تولید کنیم؟ با چه قیمتی بفروشیم؟ و چگونه محصول را به دست مشتری برسانیم؟

تعاونی‌ها می‌توانند از طریق بازاریابی جمعی، پاسخ مناسبی برای این پرسش‌ها پیدا کنند.

۵. مدیریت

مدیریت صحیح باعث می‌شود منابع محدود، بهترین استفاده را داشته باشند.

یک مدیر موفق باید بتواند هزینه‌ها، نیروی انسانی، منابع مالی، تولید و بازار را به شکل هماهنگ مدیریت کند.

۲۴. بهره‌وری؛ قلب جهش تولید

یکی از مهم‌ترین مفاهیم در جهش تولید، بهره‌وری است.

بهره‌وری یعنی با استفاده بهتر از منابع، نتیجه بیشتری به دست آوریم.

به زبان ساده:

بهره‌وری بیشتر یعنی اتلاف کمتر و نتیجه بیشتر.

فرض کنیم دو کارگاه مقدار مساوی مواد اولیه در اختیار دارند.

کارگاه اول از ۱۰۰ کیلوگرم مواد اولیه، ۷۰ کیلو محصول سالم تولید می‌کند.
کارگاه دوم از همان مقدار مواد اولیه، ۹۰ کیلو محصول سالم تولید می‌کند.
کارگاه دوم بهره‌وری بیشتری دارد.

تعاونی‌ها می‌توانند با خرید تجهیزات مشترک، آموزش اعضا، استفاده از فناوری و انتقال تجربه، بهره‌وری اعضای خود را افزایش دهند.

۲۵. کاهش هزینه؛ یکی از راه‌های جهش تولید

یکی از اهداف مهم جهش تولید، کاهش هزینه‌های غیرضروری است.
هزینه‌های تولید شامل موارد مختلفی مانند مواد اولیه، انرژی، حمل‌ونقل، نیروی انسانی، بسته‌بندی، تبلیغات و نگهداری تجهیزات است.
تعاونی‌ها می‌توانند بخشی از این هزینه‌ها را از طریق فعالیت مشترک کاهش دهند.
برای مثال، اگر ۵۰ تولیدکننده هر کدام جداگانه مواد اولیه خریداری کنند، قدرت چانه‌زنی آنها محدود است.
اما اگر تعاونی مواد اولیه مورد نیاز همه اعضا را به صورت عمده خریداری کند، احتمال دستیابی به قیمت و شرایط مناسب‌تر افزایش پیدا می‌کند.
بنابراین:

خرید جمعی → کاهش هزینه → افزایش قدرت رقابت → افزایش امکان توسعه تولید

۲۶. کیفیت؛ شرط مهم جهش تولید

افزایش تولید بدون توجه به کیفیت، موفقیت پایدار ایجاد نمی‌کند.

محصول باید بتواند رضایت مشتری را جلب کند.

کیفیت شامل مواردی مانند:

دوام محصول

طراحی مناسب بسته‌بندی

سلامت و ایمنی خدمات پس از فروش

قیمت مناسب* رعایت استانداردها

است.

نقش شرکت‌های تعاونی در جهش تولید

شرکت‌های تعاونی یکی از مهم‌ترین بسترهای مشارکت مردم در فعالیتهای اقتصادی هستند. در یک شرکت تعاونی، افراد با هدف مشترک، سرمایه، تخصص، نیروی کار و امکانات خود را در کنار یکدیگر قرار می‌دهند تا یک فعالیت اقتصادی پایدار ایجاد کنند.
اهمیت شرکت‌های تعاونی در جهش تولید از این جهت است که می‌توانند* ظرفیتهای پراکنده جامعه را سازمان‌دهی و به یک توان اقتصادی منسجم تبدیل کنند.

به عبارت دیگر، تعاونی می‌تواند فاصله میان «مشارکت مردم» و «تولید واقعی» را کاهش دهد.

۱۱. تجمیع سرمایه‌های خرد

یکی از مهم‌ترین نقش‌های شرکت‌های تعاونی، جمع‌آوری و تجمیع سرمایه‌های کوچک است.

ممکن است یک فرد سرمایه کافی برای راه‌اندازی یک واحد تولیدی نداشته باشد، اما وقتی تعداد زیادی از افراد سرمایه‌های خود را در قالب یک تعاونی کنار یکدیگر قرار می‌دهند، امکان اجرای طرح‌های بزرگ‌تر فراهم می‌شود.

برای مثال، سرمایه‌ای که به تنهایی برای خرید یک دستگاه تولیدی کافی نیست، می‌تواند در کنار سرمایه سایر اعضا برای خرید تجهیزات، ایجاد کارگاه یا توسعه یک واحد تولیدی مورد استفاده قرار گیرد.

بنابراین شرکت‌های تعاونی می‌توانند:

سرمایه‌های کوچک را به سرمایه تولیدی تبدیل کنند.

۱۲. تبدیل مشارکت مردم به فعالیت اقتصادی

یکی از تفاوت‌های مهم شرکت تعاونی با فعالیت اقتصادی فردی این است که تعاونی امکان مشارکت تعداد زیادی از افراد را فراهم می‌کند.

مردم می‌توانند با توجه به توانایی خود در تعاونی مشارکت کنند؛ یک نفر با سرمایه، فرد دیگر با تخصص، شخصی با نیروی کار و فرد دیگری با تجربه و ارتباطات بازار.

در نتیجه، سرمایه‌های مالی و غیرمالی در کنار هم قرار می‌گیرند.

این موضوع باعث می‌شود مشارکت مردم از یک مفهوم نظری به فعالیت اقتصادی واقعی و مولد تبدیل شود.

۱۳. افزایش ظرفیت تولید

شرکت‌های تعاونی می‌توانند با توسعه تجهیزات، افزایش سرمایه و استفاده بهتر از ظرفیت‌های موجود، میزان تولید را افزایش دهند.

برای مثال، اگر چند تولیدکننده به صورت جداگانه با ظرفیت محدود کار کنند، ممکن است امکان خرید تجهیزات پیشرفته برای آنها وجود نداشته باشد.

اما در قالب تعاونی می‌توانند تجهیزات مشترک خریداری کنند و ظرفیت تولید را افزایش دهند.

در نتیجه:

سرمایه مشترک → تجهیزات بهتر → ظرفیت بیشتر → تولید بیشتر —

۱۴. کاهش هزینه‌های تولید

یکی از مشکلات تولیدکنندگان کوچک، بالا بودن هزینه‌های تولید است.

خرید مواد اولیه، حمل‌ونقل، بسته‌بندی، تبلیغات و حتی خدمات فنی، زمانی که به صورت فردی انجام شود، ممکن است هزینه زیادی داشته

باشد.

شرکت تعاونی می‌تواند این فعالیت‌ها را به صورت مشترک انجام دهد.

برای مثال، تعاونی می‌تواند مواد اولیه مورد نیاز اعضا را به شکل عمده خریداری کند.

همچنین می‌تواند برای حمل‌ونقل، انبارداری و بسته‌بندی برنامه مشترک داشته باشد.

این موضوع باعث کاهش هزینه و افزایش قدرت رقابت تولیدکنندگان می‌شود.

۵. ایجاد زنجیره تولید

شرکت‌های تعاونی می‌توانند به جای تمرکز بر یک مرحله از تولید، در چند مرحله از زنجیره ارزش فعالیت کنند.

برای نمونه در بخش کشاورزی:

تولید محصول → جمع‌آوری → فرآوری → بسته‌بندی → برندسازی → توزیع → فروش

اگر تعاونی بتواند چند مرحله از این زنجیره را مدیریت کند، ارزش بیشتری در اختیار تولیدکنندگان قرار می‌گیرد.

این موضوع به کاهش خام‌فروشی و افزایش ارزش افزوده کمک می‌کند.

۶. ایجاد اشتغال پایدار

شرکت‌های تعاونی از طریق راه‌اندازی و توسعه فعالیت‌های تولیدی می‌توانند اشتغال ایجاد کنند.

این اشتغال فقط به اعضای تعاونی محدود نمی‌شود.

توسعه یک تعاونی تولیدی می‌تواند برای افراد مختلف در حوزه‌های زیر فرصت شغلی ایجاد کند:

- تولید
- بسته‌بندی
- حمل‌ونقل
- فروش
- بازاریابی
- امور فنی

- حسابداری
- فناوری اطلاعات
- خدمات پشتیبانی

بنابراین یک شرکت تعاونی موفق می‌تواند به ایجاد یک زنجیره اشتغال* منجر شود.

۷. استفاده از ظرفیت‌های محلی

یکی از مهم‌ترین مزیت‌های شرکت‌های تعاونی، امکان فعالیت بر اساس ظرفیت‌های هر منطقه است. هر منطقه دارای امکانات و استعداد‌های خاص خود است.

برای مثال:

- مناطق کشاورزی → تعاونی‌های کشاورزی و صنایع تبدیلی - مناطق روستایی → تعاونی‌های تولید روستایی - مناطق دارای جاذبه گردشگری → تعاونی‌های گردشگری - مناطق دارای صنایع دستی → تعاونی‌های صنایع دستی - مناطق صنعتی → تعاونی‌های تولیدی و خدمات صنعتی

با شناسایی ظرفیت‌های هر منطقه و تشکیل تعاونی مناسب، می‌توان منابع محلی را وارد چرخه تولید کرد.

۸. افزایش قدرت بازاریابی و فروش

یکی از مشکلات تولیدکنندگان کوچک، ضعف در بازاریابی است